

Bakunin och social organisering

en översättning av

anarkism.info

Förord

Nedanstående är en något redigerad sammanställning och översättning av texter från den anarkistiska FAQ:n, och behandlar Bakunins syn på hur anarkister och anarkistiska organisationer bör organisera sig och interagera med sociala rörelser. Den tjänar dels att avfärda gamla förvanskningar av Bakunins åsikter från de som ville diskreditera honom och ofta anarkismen i stort, men också som en i stor utsträckning aktuell fingervisning om hur vi idag kan gå till väga för att organisera oss. Den översatta texten har hämtats från nedanstående två källor:

<http://struggle.ws/anarchism/writers/anarcho/anarchism/bakunindictator.html>

<http://anarchism.pageabode.com/afaq/secJ3.html#secj37>

// svartkatt

Inledning

Leninister och andra Marxister hävdar att Bakunin i hemlighet hyste auktoritära idéer. De bygger denna tes på det faktum att Bakunin använde uttrycket ”*osynlig diktatur*” i några av sina brev. Men detta påstående utgör en klar – rentav avsiktlig – feltolkning av den roll som Bakunin ansåg att revolutionärer bör spela i sociala rörelser. I själva verket bevisar inte termen ”*osynlig diktatur*” att Bakunin, eller anarkister i stort, i hemlighet hyser auktoritära idéer, av skäl som vi ska förklara, men i korthet går det hela ut på att Marxister citerar ett antal termer som Bakunin använt helt ur sitt sammanhang. Denna framställning förekommer även i en del läger som annars är vänligt inställda till anarkismen, och det är dessutom en diskussion som kan hjälpa att klargöra vad anarkister egentligen menar med koncept som ”*idéernas ledarskap*” samt hur vi bäst engagerar oss i sociala rörelser. Det är här alltså långt ifrån bara fråga om att rätta några Leninister.

Anarkister, inte Bakuninister

Anarkister har två svar på påståendet att Bakunin (och i förlängningen alla anarkister) söker upprätta en ”*osynlig*” diktatur och därför inte är frihetliga på riktigt. För det första, och det är den här poängen som denna text främst behandlar, så tas Bakunins uttryck ur sitt sammanhang, och när det placeras i sammanhanget får det en radikalt annan betydelse än vad kritikerna försöker göra gällande. För det andra, även om uttrycken hade betytt det som kritikerna hävdar att de gör, så skulle inte detta diskreditera anarkismen som politisk teori. Detta för att vi inte är Bakuninister (eller Proudhonister eller Kropotkinister eller någon annan person-ism). Vi ser andra anarkister som de människor de är, som kan ha sagt och gjort viktiga och användbara saker men, som alla människor, också gjort misstag och inte alltid levt upp till alla sina idéer och ideal. För anarkister är det en fråga om att tillgodogöra sig de användbara delarna av deras verk och förkasta de mer eller mindre värdelösa. Bara för att Bakunin sa något, så betyder det inte att det är rätt! Den här sunda förnuftets inställning till politik verkar tyvärr gå många Marxister helt förbi.

Selektiv citering

I vilket sammanhang använde Bakunin termen ”*osynlig/kollektiv diktatur*”? När han gjorde det, så var det alltid samtidigt som han uttryckte motstånd mot all stats- och officiell makt, och i synnerhet idén att anarkistiska organisationer skulle sträva mot sådan makt. International Socialist Review citerar exempelvis följande passage från ”*ett Bakuninistiskt dokument*” för att ”*bevisa*” att ”*den anti-demokratiska principen skulle resultera i Bakunin obestridd vid makten*”:

”Det är nödvändigt att mitt i den folkliga anarkin, som kommer att utgöra revolutionens själva liv och energi, finna ett organ för enhet i tanke och i revolutionär aktion. Detta organ måste vara den hemliga och världsomspännande sammanslutningen av det internationella brödrskapet.”

Den här passagen har sitt ursprung i punkt 9 från Bakunins ”*Program och syfte för det internationella brödrskapets revolutionära organisation*”. I meningen precis innan citatet skriver Bakunin att ”*den här organisationen utesluter alla idéer på diktatur och förmynderi.*” [Michael Bakunin: Selected Writings, s. 172]. I punkt 4 i samma program skriver Bakunin att ”*vi är helhjärtade fiender till de revolutionärer – framtida diktatorer, härskare och revolutionens förmyndare – som [vill] skapa nya revolutionära stater precis lika centralistiska och despotiska som de vi redan känner till*”. Inte heller punkt 8 citerades, där Bakunin skriver att ”*revolutionen överallt måste skapas av folket, och den yttersta makten alltid måste tillhöra folket organiserat i fria federationer av jordbruks- och industriassociationer [...] organiserade från botten och upp med hjälp av revolutionära delegationer som tar sig an uppgiften att administrera gemensam nytta, inte bestämma över människor.*”

När vi tittar på de tillfällen då Bakunin använt termerna ”*osynlig*” eller ”*kollektiv*” diktatur (vanligtvis i brev till kamrater) finner vi samma sak – i samma brev kan vi läsa hur Bakunin uttryckligen förnekar att den revolutionära associationen skulle gripa samhälls- eller statsmakt. I ett

brev till Albert Richard (också han medlem i den anarkistiska "Socialdemokratiska Alliansen") skriver Bakunin exempelvis att *"det finns bara en makt och en slags diktatur vars organisering är välgörande och genomförbar: det är den kollektiva, osynliga diktaturen av de som är allierade i vår principers namn"*. Han tillägger omedelbart att *"denna diktatur kommer att vara mer nyttig och effektiv eftersom den inte kläs upp i officiell makt eller yttre karaktär"*.

Tidigare i brevet hävdar han att anarkister i revolutionen måste vara *"som osynliga lotsar mitt i den folkliga stormen, styrandes den inte genom någon öppen makt utan genom alla de allierades kollektiva diktatur – en diktatur utan utmärkelsetecken, titlar eller officiella rättigheter, och desto starkare just på grund av att den inte har maktens attraktioner"*. Han motsätter sig uttryckligen *"kommittéer för allmän säkerhet och officiell, öppen diktatur"* och förespråkar istället organisering som utgår från *"arbetare som sluter sig samman [...] beväpnade och organiserade på gatu- och kvartersnivå, den federativa kommunen"*.

Som Sam Dolgoff påpekar, *"en organisation som inte utövar någon öppen auktoritet, utan en stat, utan officiell status, utan ett maskineri av institutionaliserad makt för att upprätthålla sina beslut, kan inte definieras som en diktatur [...] vidare, om hänsyn tas till att denna passage är en del av ett brev som i starkaste ordalag avfärdar staten och den auktoritära statism som genomsyrar 'revolutionens Robespierres, Dantons och Saint-Justs' så är det rimligt att dra slutsatsen att Bakunin använde ordet "diktatur" för att beteckna inflytande och vägledande främst genom exempel [...] I samma anda använde Bakunin orden "osynlig" och "kollektiv" för att beteckna en underjordisk rörelse som utövar inflytande på ett organiserat sätt"*. [Bakunin on Anarchism, s. 182]

Inflytande, inte makt

Denna analys bekräftas av andra passager i Bakunins brev. I ett brev till nihilisten Sergej Netjajev (i vilket Bakunin ger en fingervisning om hur långt ifrån varandra de två stod politiskt – något som är viktigt att påpeka, eftersom många av Bakunins motståndare, från Marx och framåt, citerat Netjajevs pamfletter som om de var *"Bakunistiska"*, när de i själva verket inte alls är det) argumenterar han att:

"Dessa [revolutionära] grupper skulle inte söka nåt för sig själva, varken privilegier, ära eller makt [men] skulle vara i en position där de kunde vägleda sociala rörelser [...] och leda folket mot det mest fulla förverkligandet av det socio-ekonomiska idealet samt organiseringen av den mest fullkomliga folkliga friheten. Det är det här jag kallar en hemlig organisations kollektiva diktatur."

"Diktaturen [...] belönar inte de medlemmar som utgör dess grupper, eller grupperna själva, med någon profit, ära eller officiell makt. Den hotar inte folkets frihet, eftersom den saknar officiell karaktär, inte axlar statens kontroll över folket, och eftersom hela dess mål [...] består i det mest fullkomliga förverkligandet av folkets frihet."

"Den här sortens diktatur står inte på något sätt mot folkets fria utveckling och självutveckling, eller dess organisering från botten upp [...] eftersom den påverkar folket endast genom det naturliga, personliga inflytandet av dess medlemmar, som inte har den minsta makt, [...] och [...] försöker [...] vägleda folkets spontana revolutionära rörelse mot [...] förverkligandet av folklig frihet [...] Denna hemliga diktatur skulle i första hand, och i denna stund, sprida propaganda [...] och med hjälp av denna propaganda och även organisering bland folket ge från varandra åtskilda folkliga rörelser en gemensam styrka med vilken de kan förstöra staten."

Nyckeln här är begreppet "naturligt" inflytande. I ett brev till en spansk medlem av Alliansen argumenterar Bakunin att den *"kommer att främja revolutionen endast genom det naturliga men aldrig officiella inflytandet av alla Alliansens medlemmar"*. [Bakunin on Anarchism, s. 387] Detta begrepp använde han också i sina offentliga skrifter, där han bland annat menade att *"varje individs*

frihet är resultatet av det stora antalet materiella, intellektuella och moraliska influenser som utövas av alla andra individer i dennes omgivning samt av samhället i stort” och att ”allt levande [...] ingriper [...] i andras liv [...] så vi vill knappast avskaffa varje individs eller grupps naturliga inflytande på massorna”. [The Basic Bakunin, s. 140 och 141]

Så ”naturligt inflytande” innebär helt enkelt effekten av kommunikation med andra, att diskutera dina idéer med dem och vinna över dem till din position – inget mer. Det här är knappast auktoritärt, och Bakunin kontrasterar detta ”naturliga” inflytande med ”officiellt” inflytande som ersätter processen av inbördes interaktion mellan jämlikar med en fix hierarki och därmed framtingar ”förvandlingen av naturligt inflytande, och, som sådant, det fullständigt legitima inflytandet över människor, till en rättighet”. [citerad av Richard B. Saltman, The Social and Political Thought of Mikhail Bakunin, s. 46]

Som ett exempel på denna skillnad, tänk dig en fackligt aktiv person (och som det kommer att framgå så är det just den här sortens exempel Bakunin hade i åtanke). Så länge de är en del av organiseringen ”på golvet”, framför sina synpunkter på fackklubbens möten eller delegeras att utföra beslut som tagits, så är deras inflytande ”naturligt”. Om denna person däremot väljs till en position där hen besitter verkställande befogenheter så blir hens inflytande ”officiellt” och därför, potentiellt, korrupperande både för personen ifråga och för de övriga medlemmarna som är utsatta för detta officiella styre.

Den här idén om ”naturligt” inflytande benämndes också ”osynligt” av Bakunin: ”Bara en av tio arbetare behöver ansluta sig [till Internationalen] helhjärtat och med full förståelse för dess uppgift, för att de nio tiondelar som förblir utanför organisationen ändå ska influeras osynligt av den.” [The Basic Bakunin, s. 139] Som synes är alltså begreppen ”osynlig” och ”kollektiv” diktatur som Bakunin använde i sina brev starkt förknippade med begreppet ”naturligt inflytande” som användes i hans offentliga verk och verkar helt enkelt användas för att antyda effekterna som en organiserad politisk grupp har på massorna. För att se detta är det värt att utförligt citera Bakunin när det gäller just vad det här ”osynliga” inflytandet innebär:

”Det kan invändas att detta [...] inflytande på folkets massor antyder upprättandet av ett auktoritärt system och en ny regim [...] En sådan ståndpunkt vore ett allvarligt misstag. Den organiserade effekt som Internationalen har på massorna [...] är ingenting annat än den helt naturliga organiseringen – varken officiell eller klädd i någon som helst auktoritet eller politisk makt – av effekten av en påtaglig grupp av individer som inspireras av samma idé och strävar mot samma mål, först och främst i fråga om massornas åsikter och endast därefter, med dessa åsikter som förmedlare (återgivna i Internationalens propaganda), på massornas vilja och handlingar. Regimer däremot [...] tvingar sig på massorna med våld, och massorna tvingas därmed lyda och genomföra regimens förordningar [...] Internationalens inflytande kommer aldrig att vara något annat än en fråga om åsikter, och Internationalen kommer aldrig att vara något annat än en organisering av den naturliga effekten som ett givet antal individer har på massorna.” [The Basic Bakunin, s. 139-140]

Därmed kan vi, när vi kombinerar de selektiva citat som Bakunins belackare använder sig av med hans andra skrifter, konstatera att snarare än att i hemlighet vara auktoritär, så försöker Bakunin uttrycka hur anarkister kan utöva ”naturlig påverkan” på massorna och revolutionen:

”Vi är de mest uttalade motståndare till varje form av officiell makt [...] Vi är motståndare till alla sorters uttalade diktaturer, vi är socialrevolutionära anarkister [...] om vi är anarkister, med vilken rätt avser vi påverka folket, och vilka metoder avser vi använda? Eftersom vi förkastar alla former av makt, med vilken kraft ska vi vägleda en folklig revolution? Med en slags osynlig kraft [...] som

inte påtvingats någon [...] [och som är] fri från alla officiella rättigheter och betydelser.”[Michael Bakunin: Selected Writings, s. 191-192]

Bakunin motsatte sig alltså konsekvent all ”officiell” makt, auktoritet och inflytande, och använde begreppen ”osynlig, kollektiv diktatur” för att beskriva organiserade anarkisters ”naturliga inflytande” på sociala massrörelser. Snarare än att uttrycka en önskan om att bli diktator påvisar detta en medvetenhet om att den politiska utvecklingen alltid är ojämn inom arbetarklassen, en ojämnhet som kan undermineras genom diskussioner på de sociala rörelsernas och folkliga organisationernas massmöten. Varje försök att kringgå denna ojämnhet genom att gripa eller väljas till en maktposition skulle vara dömd att misslyckas och resultera i ett partis diktatur – ”en triumf för Jakobinerna eller Blanquisterna [eller Bolsjevikerna, måste vi tillägga] skulle innebära revolutionens död”. [Bakunin: Selected Writings, s. 169]

Så snarare än att söka sig till makten, skulle anarkisterna söka inflytande baserat på meriterna av sina idéer och praktiker, vad anarkister idag kallar för ett slags idéernas ledarskap, eller att leda genom exempel. Den anarkistiska federationen ”släpper loss deras [folkets] vilja och utökar möjligheterna för deras självbestämmande och deras socioekonomiska organisering, vilken skulle skapas endast av dem från botten och upp [...] Den [revolutionära] organiseringen [...] [får] inte under några omständigheter [...] någonsin vara deras herre [...] Vilken bör denna organiserings främsta mål och strävan vara? Att hjälpa folket mot självbestämmande längst med de mest jämlika och mänskliga linjer av frihet i varje avseende, utan någon som helst inblandning från någon styrande dominans [...] med andra ord utan någon sorts inblandning från en kontrollerande regim.” [Bakunin: Selected Writings, s. 191]

Den här analysen kan också hittas i Bakunins diskussion om facklig byråkrati och hur anarkister bör bekämpa den. Med Genève's sektion av Internationalen som exempel anmärker Bakunin att byggnadsarbetarnas sektion ”överlät alla beslut till kommittéer [...] På det här sättet förflyttades makten till kommittéerna, och på ett sätt karaktäristiskt för alla maktavare substituerade kommittéerna sin egen vilja och sina egna idéer för medlemmarnas.”. För att bekämpa denna byråkrati, så behövde fackets ”sektioner endast försvara sina rättigheter och sin autonomi på ett sätt: arbetarna utlyste massmöten för medlemmarna”. Givet att Bakunin ansåg att ”den federativa alliansen av alla arbetarorganisationer” skulle ”utgöra kommunen” genom delegater som ”alltid stod ansvariga inför medlemmarna och vars mandat kunde återkallas”, kan vi lätt se att den anarkistiska federationens roll skulle vara att engagera sig i sådana arbetarorganisationers massmöten och, genom debatt, försöka se till så att de mest frihetliga åsikterna segrar. [Bakunin on Anarchism, s. 246, s. 247, s. 153]

Avantgardism

Vissa Marxister (inklusive Marx själv) hävdade att Bakunin försvarade vad som idag skulle kallas en avantgardistisk idé – det vill säga att arbetarklassen bara kan uppnå socialistiskt medvetande genom yttre påverkan (i Lenins fall, genom påverkan från avantgardepartiet). Anarkister har å andra sidan hävdats att snarare än att vara resultatet av yttre påverkan, så är frihetligt socialistiska idéer det naturliga resultatet av arbetarklassens liv. Med andra ord kommer frihetligt socialistiska idéer inifrån arbetarklassen. Bakunin var här inget undantag. Han hänvisade exempelvis ofta till vad han kallade den ”socialistiska instinkten” hos arbetarklassen och hävdade att det socialistiska idealet var ”av nödvändighet resultatet av folkets historiska erfarenhet” och att arbetarnas ”mest grundläggande instinkter och deras sociala situation gör dem [till] socialister. De är socialister på grund av de förhållanden som utgör deras materiella existens”. [citerad av Richard B. Saltman, The Social and Political Thought of Michael Bakunin, s. 100, The Basic Bakunin, s. 101-102]

Instinkt i sig självt räcker förstås inte (om det gjorde det, så skulle vi redan leva i ett anarkistiskt samhälle!) och därför påtalade Bakunin, liksom alla anarkister, vikten av att kampen skulle

genomsyras av självorganiserad frigörelse och utbildning, för att förvandla denna ”instinkt” till ”medvetenhet”. Han argumenterade att det bara fanns ”en enda väg, den av frigörelse genom praktisk handling [...] genom arbetarnas solidaritet i deras kamp mot de som har makten över produktionen. Det betyder fackföreningar, organisation, och federerade stridsfonder [...] [När arbetarna väl] börjar strida, i samarbete med sina kamrater, för kortare arbetsdagar och bättre löner [...] och blir alltmer vana att lita till [sin] kollektiva styrka [...] Blir arbetarna som på detta sätt deltar i kampen [...] varse om att de är revolutionära socialister.” [The Basic Bakunin, s. 103]

Förutom vikten av folkliga organisationer (som exempelvis fackföreningar) och direkt aktion i framväxten av ett frihetligt socialistiskt medvetande, betonade Bakunin också vikten av anarkistiska grupper som jobbar med alla dessa organisationer och med massorna i allmänhet. Dessa anarkistiska grupper skulle spela en viktig roll i det att de hjälper klargöra de kämpandes idéer och underminerar vad Chomsky kallar ”produktionen av lydnad”, processen genom vilken en befolkning blir influerad att godta det rådande samhällssystemet och den dominerande elitens synpunkter genom bland annat utbildningsväsendet och media. Det är denna ”produktion av lydnad” som förklarar varför det, relativt sett, finns så få anarkister trots att vi argumenterar för att anarkism är det naturliga resultatet av arbetarklassens liv. Trots att arbetarklassen, objektivt sett, av sina livserfarenheter drivs till att göra motstånd mot herravälde och förtryck, så träder de in i den kampen med en historia bakom sig, en historia av utbildning i kapitalistiska skolor, läsande av pro-kapitalistiska tidningar, och så vidare.

Det innebär att även om sociala kamper har en radikaliserande inverkan, så måste de samtidigt övervinna årtal av statliga och kapitalistiska influenser. Så även om ett anarkistiskt medvetande uppstår ur de faktiska omständigheterna som livet innebär för arbetarklassen, så finns det i klassamhället ett antal mottendenser som hämmar utvecklingen av detta medvetande (som religion, moralism, medierna, propaganda från staten och kapitalet, repression, och så vidare). Det här förklarar åsiktsskillnader inom arbetarklassen, eftersom människor utvecklas i olika takt och utsätts för olika influenser och erfarenheter. De många interna och externa hindren för utvecklingen av anarkistiska uppfattningar som den lydnadsproducerande processen medför, kan, och är, försvagade av rationella diskussioner såväl som sociala kamper och självaktivitet. Och det är här som den anarkistiska gruppen kan spela en viktig roll, eftersom det finns utrymme för de som redan genomgått den här processen att främja samma process av radikalisering och självaktivitet bland de som ännu inte gjort det.

Den anarkistiska organisationens roll är därför inte att föra en främmande ideologi in i arbetarklassen, utan att hjälpa utveckla och klargöra tendenser som redan finns inom den, att understödja den process där dessa idéer redan rör sig från ”instinkt” mot ”medvetenhet”. Gruppen kan understödja denna utvecklingsprocess genom att tillhandahålla propaganda som blottlägger det rådande sociala systemet (och dess bevekelsegrunder) och dess klasskaraktär, samt genom att uppmuntra till motstånd mot förtryck och exploatering. Det tidigare möjliggjorde enligt Bakunin ”tillförandet [av] ett mer exakt uttryck, en ny och mer samstämd form till proletarietets redan existerande instinkter [...] [som] kan främja och påskynda utveckling [...] [och] ge dem en medvetenhet om vad de har, vad de känner, av vad de redan instinktivt önskar, men det kan aldrig ge dem något de inte har”. Det senare är ”den mest folkliga, mest kraftfulla och mest oemotståndliga form av propaganda” och ”väcker i massorna alla de socialrevolutionära instinkter som finns i djupet av varje arbetares hjärta” och därmed låter instinkt förvandlas till ”självmédvetet socialistiskt tänkande”. [citerad av Richard B. Saltman, The Social and Political Thought of Michael Bakunin, s. 107, s. 108 och s. 141]

Bakunin kan därför inte anses vara en avantgardist i termens Leninistiska mening (eller föregångare till Lenin som vissa hävdar). Han insåg att socialistisk politik springer ur arbetarklassens erfarenheter, snarare än ”vetenskap” eller perspektiv utifrån (som Lenin och Karl Kautsky

hävdade), och att de anarkistiska organisationernas syfte var att uppmuntra och främja processen genom vilken denna politik blir explicit. Bakunin presenterar i sin diskussion om religion en utmärkt summering av varför Leninistiska idéer om politiska avantgarden alltid slutar i partiets diktatur snarare än socialism. Som han uttryckte det:

”Och så snart man har erkänt människans naturliga underlägsenhet och hennes grundläggande oförmåga att av egen kraft, och utan all gudomlig inspiration, höja sig till de rätta och sanna idéerna, blir det nödvändigt att också erkänna de uppenbarade religionernas alla teologiska, politiska och sociala konsekvenser. Från det ögonblick då Gud, den fullkomliga och högsta varelsen, ställer sig ansikte mot ansikte med mänskligheten så framträder de gudomliga förmedlarna, de utvalda, de av Gud inspirerade, för att i hans namn upplysa, leda och styra människosläktet.” [God and the State, p. 37]

I *Vad bör göras?* argumenterar Lenin att den socialistiska medvetenheten kunde arbetarklassen *”få endast utifrån [...] arbetarklassen med enbart sina egna krafter kan utforma endast en tradeunionistisk medvetenhet”* och att *”[t]eorin om socialismen”* utvecklades av *”bildade representanter för de besittande klasserna, av intellektuella”* och ersatte därmed Gud med Marxism. [The Essential Works of Lenin, s. 74] Därför är Trotskijs kommentarer under Kommunistiska Partiets kongress 1921, att *”partiet [har] rätt att utöva sin diktatur också när denna diktatur tillfälligt kolliderar med arbetardemokratins skiftande stämningar!”* och att det är *”förpliktat att upprätthålla sin diktatur ... oberoende av temporär vacklan till och med inom arbetarklassen”*, inte någon överraskning. [citerad i M.Brinton, *Fabrikskommittéerna i ryska revolutionen*] Dessa kommentarer är den logiska konsekvensen av avantgardism, och Partiet är förstås – som upprätthållare av den korrekta ideologin, den *”vetenskapliga”* socialismen – de som bestämmer vad som är en *”skiftande stämning”* eller en *”temporär vacklan”*, och därmed är diktatur den logiska konsekvensen av Leninism.

Hierarkier och hemlighetsmakeri

När vi nu visat att den roll Bakunin tillskrev revolutionära organisationer skiljer sig avsevärt från den som många Marxister försöker tillskriva honom genom selektivt citerande, behöver vi vända oss till två andra frågor. Den första, den påstått hierarkiska karaktären i Bakunins organisationer, och den andra att dessa organisationer var hemliga. När vi tittar på frågan om hierarkier, kan vi citera Richard B. Saltmans sammanfattning av dessa grupperns interna organisering:

”Föreningens ’enskilda vilja’, skrev Bakunin, skulle bestämmas av ’regler’ som alla medlemmar ’hjälpste till att utforma’ eller åtminstone ’godkände’ genom ’ömsesidig överenskommelse’. Denna ’definitiva uppsättning regler’ skulle ’ofta förnyas’ i möten där varje medlem hade ett ’ansvar att försöka få igenom sin ståndpunkt’, men där hen sedan måste acceptera majoritetens beslut. Därmed var den revolutionära organisationens ’rigoröst uttänkta och föreskrivna plan’ vars utförande skulle ske under ’strikt disciplin’, i realiteten ’varken mer eller mindre än uttrycket för och den direkta följden av alla medlemmars ömsesidiga åtagande gentemot varandra’”. [Bakunin on Anarchism, s. 115]

Även om många anarkister inte skulle hålla med om denna struktur (dock tror vi att de flesta av ”Plattformens” supportrar skulle det) så skulle alla vara överens om att detta inte är hierarkiskt. Om något, så verkar det till sin natur väldigt demokratiskt. Vidare understödjer Bakunins kommentarer i brev till andra Alliansmedlemmar faktumet att hans revolutionära föreningar var mer demokratiska till sin natur än vad Marxister hävdar. I ett brev till en spansk kamrat finner vi att han föreslår att *”alla [Allians] grupper [...] borde[...] från och med nu anta nya medlemmar genom konsensus, och inte majoritetsomröstning”*. [Bakunin on Anarchism, s. 386] I ett brev till italienska medlemmar av Internationalen skriver han att i Genève använde sig Alliansen inte av några *”hemliga planer och intriger”*. Snarare:

”Allt gjordes helt öppet, för alla att se [...] Alliansen hade regelbundna öppna möten varje vecka och alla uppmanades att delta i diskussionen [...] Det gamla förfarandet där medlemmar satt passivt och lyssnade på talare som talade ner till dem från sin piedestal förkastades.”

”Det fastslogs att alla möten skulle genomföras via informella samtal runt bordet där alla kunde känna sig fria att delta: inte att tala till, utan för att utbyta synpunkter.” [Bakunin on Anarchism, s. 405-406]

Vi kan också se att Bakunin blev nedröstad inom Alliansen, vilket knappast skulle vara att förvänta om den var en toppstyrd diktatur som Marxister hävdar. Historikern T.R. Ravindrathan skriver att efter Alliansen grundats så *”ville Bakunin att Alliansen skulle söka medlemskap i Internationalen men samtidigt bevaras som hemlig sammanslutning. Italienska och några franska medlemmar ville att Alliansen skulle förbli helt oberoende av Internationalen och motsatte sig Bakunins hemlighetsfullhet. Bakunins linje segrade i den första frågan där han lyckades övertyga en majoritet om de skadliga effekter som en rivalitet mellan Alliansen och Internationalen skulle få. När det gäller frågan om sekretess, så fick han ge vika för de som inte höll med honom.” [Bakunin and the Italians, s. 83]*

Bevisen tyder på att Alliansen *”inte var ett obligatoriskt eller auktoritärt samfund”*. I Spanien *”agerade den självständigt och driven enbart av lokala förutsättningar. Den kopiösa korrespondensen mellan Bakunin och hans vänner [...] byggde hela tiden på idén om att utbyta råd, övertala och klargöra. Utbytet skedde aldrig i en anda av befallningar, eftersom det inte var Bakunins stil, och skulle inte heller accepteras av hans bundsförvanter”*. Vidare finns det *”inte skuggan av hierarkisk organisering i ett brev från Bakunin till Mora [...] Tvärtom, uppmanar Bakunin till direkta relationer mellan de spanska och italienska kamraterna”*. De spanska kamraterna skrev också en pamflett där de *”gjorde narr av myten om order från utlandet”*. [Bakunin and the Italians, s. 25 och s. 40] Detta bekräftas av George R. Esenwein som menar att *”emedan det är sant att Bakunins direkta inblandning under Internationalens tidiga utveckling i Spanien säkrade honom ett starkt inflytande i de olika federationerna och sektionerna”* inom organisationen, *”så kan det inte sägas att han manipulerade den eller på andra sätt använde den spanska Alliansen som ett verktyg för sina egna avsikter”*. Så *”Alliansen existerade förvisso i Spanien, men inte alls i den skändliga skepnad som Marxisterna utmålade den som”*. [Anarchist Ideology and the Working Class Movement in Spain, s. 42] Max Nettlau påvisade också att de spanjorer som bröt sig ur Alliansen övertygades om dess *”hierarkiska organisering [...] inte genom sina egna observationer, utan genom vad de fått berättat för sig om organisationens uppträdande”* i andra länder. [citerad av Casa, Anarchist Ideology and the Working Class Movement in Spain, s. 39-40] Dessutom, om Bakunin faktiskt höll Alliansen under sin personliga diktatur, så skulle vi förvänta oss att den förändrades eller upplöstes när han dog. Men *”den spanska Alliansen överlevde Bakunin, som dog 1876, och med få undantag fungerade den på samma sätt som den hade gjort under Bakunins livstid”*. [Esenwein, Anarchist Ideology and the Working Class Movement in Spain, s. 43]

Nu rör vi oss till den andra frågan, den varför Bakunin föredrog hemliga organisationer. Vid den tidpunkten var många stater despotiska monarkier, med få eller inga medborgerliga rättigheter. Bakunin argumenterade att *”ingen förutom ett hemligt sällskap skulle vilja ta på sig detta [främjande av revolutionen], eftersom regimernas och de regerande klassernas intressen skulle starkt motsätta sig det”*. [Michael Bakunin, Selected Writings, s. 188] Bakunin ansåg att hemlighetsmakeriet var helt nödvändigt för överlevnad. Som Juan Gomez Casas noterar: *”Med tanke på den tidens svåra omständigheter ansåg Bakunin att hemliga grupper av övertygade och fullkomligt pålitliga medlemmar var säkrare och effektivare. De skulle kunna positionera sig själva i utvecklingens epicentrum i kritiska skeden, men endast för att inspirera och klargöra frågor”*.

[Michael Bakunin, Selected Writings, s. 22] Även Marxister har organiserat i hemlighet när de ställts mot diktatoriska stater, och som George R. Esenwein påpekar, så *”håller inte påståendet att Bakunins organisatoriska schema ej var en produkt av ’hårdnackad realism’ med tanke på de spanska alliansmedlemmarnas erfarenheter. Det råder inga tvivel om att deras efterlevnad av Bakunins program starkt bidrog till [Internationalens spanska sektion] förmåga att kunna blomstra under det tidiga 1870-talet och överleva den hårda repressionen under perioden 1874-1881”*. [Michael Bakunin: Selected Writings, s. 224] Bakunins personliga erfarenheter i tsarismens Ryssland och andra illiberala stater formade hans idéer om hur revolutionärer bör organisera sig (och låt oss inte glömma att han hade suttit fängslad i Peter och Paulfängelset för sina handlingar).

Därmed inte sagt att alla Bakunins idéer om anarkistiska gruppers roll och karaktär accepteras av anarkister idag. De flesta anarkister skulle idag exempelvis avfärda Bakunins fokus på hemlighetsmakeri. Anarkister har klart för sig att anarkismen inte uppstod fullt utvecklat i Bakunins eller någon annan enskild persons tankar. Snarare är det fråga om en pågående utveckling där många individer bidragit, inspirerad av många olika erfarenheter och rörelser. Därmed inser anarkister att Bakunin stundtals kunde vara inkonsekvent på olika sätt, vilket är att förvänta från någon som bryter ny teoretisk mark, och detta är också fallet för hans idéer om hur anarkistiska grupper borde fungera och vilken roll de borde spela i sociala rörelser. De flesta av hans idéer är sunda, när de placeras i sitt sammanhang, medan några inte är det. Anarkister omfamnar de giltiga och avfärdar de andra.

För att summera, så försvinner de påstådda skillnaderna mellan den *”privata”* och *”offentliga”* Bakunin när vi placerar hans kommentarer i kontext av både de brev de är ryckta ur och hans övergripande politiska teori. Som Brian Morris argumenterar, de som påstår att Bakunin förespråkade despotism når endast *”dessa slutsatser genom en anmärkningsvärd förvrängning av kontentan i det Bakunin försökte förmedla i sina brev till Richard och Netjajev”* och *”bara den mest missunnsamma eller illvilligt inställda skribenten kunde tolka dessa ord som en indikation på att Bakunins idéer om hemliga sällskap pekade i riktning mot en diktatur i Jakobinsk mening, och ännu mindre ’despotism’”* [Bakunin: The Philosophy of Freedom, s. 144 och s. 149]